

'Duurzaamheid is niet idealistisch, het is reële business.' De loopbaan van Rabobank-directeur Bart Jan Krouwel staat in het teken van maatschappelijk verantwoord ondernemen. 'De melkveesector zou een meer aabare positie in de samenleving moeten innemen.'

De invoer van palmolie uit Indonesië, een overleg met de ethische commissie, een gesprek met een vertegenwoordiger van Milieudefensie. 'Als ik een dag op kantoor zit, ziet mijn agenda eruit als een doktersspreekuur.' Bart Jan Krouwel is sinds 1996 directeur maatschappelijk verantwoord ondernemen van de Rabobank. Hij houdt zich bezig met onder meer groen bankieren, duurzame ontwikkelingen, maatschappelijke fondsen en ethiek. 'Als bank moet je ook een mening hebben over maatschappelijke vraagstukken. Maatschappelijk verantwoord ondernemen is de enige manier waarop je straks nog geld kunt verdienen.'

Waarom is duurzaamheid belangrijk?
'Ik praat in plaats van duurzaamheid liever over maatschappelijk verantwoord ondernemen ofwel mvo. Vroeger had iedereen het over de drie p's: people, planet en profit. Toen kwam duurzaamheid, maar dat koppelen de meeste mensen nog vooral aan ecologie. Mvo benadrukt ook de sociale en economische kant van duurzaamheid.'

Dierwelzijn, emissiearme stallen en diergezondheid

Hoe maak je maatschappelijk verantwoord ondernemen praktisch toepasbaar in de melkveehouderij? 'Met investeren in dierwelzijn en emissiearme stallen kun je het heel concreet invullen', stelt Hans de Bie, sectormanager veehouderij van Rabobank. Goedkoper worden stallen er niet van, realiseert De Bie zich. 'Voor dierwelzijn zie je graag een groter staloppervlak per dier, maar daar hangt ook een ander kosten-

'Ik zie maatschappelijk verantwoord ondernemen als de enige manier om in de toekomst nog geld te kunnen verdienen. De normen en waarden in de samenleving verschuiven, de consumenten worden steeds kritischer. Dat stelt andere eisen aan de manier van ondernemen.'

Is mvo niet vooral iets voor economisch betere tijden?

'Dat is een volstrekt foute redenering. Duurzaamheid is niet idealistisch, het is reële business. Mvo is nodig om te kunnen overleven. Blijf ondernemer en zakelijk, maar doe dingen anders.' 'Neem de normen voor de CO₂-uitstoot. Je kunt denken: waarom zou ik nu investeren als ik straks toch kan compenseren? Je kunt ook denken: laten we nu al investeren in minder uitstoot. Dat kost op korte termijn misschien geld, maar het levert op langere termijn meer op. Er zijn nu initiatieven vanuit de zuivelsector om de melkveehouderij klimaatneutraal te maken. Dat vind ik uitermate verstandig.'

plaatje aan. Als veehouders voldoende punten scoren op de meetlat van duurzame veehouderij, levert dat nu wel fiscale voordelen op.' Ook aandacht voor diergezondheid behoort wat De Bie betreft bij een duurzame melkveehouderij. 'Vooral als het gaat om zoonoses als para-tbc en salmonella. De aanpak daarvan kost tijd en geld, maar je bent als sector dan wel maatschappelijk verantwoord bezig.'

Hoe pas je maatschappelijk verantwoord ondernemen in de melkveehouderij concreet toe?

'Denk bijvoorbeeld aan verbreding: agrarisch natuurbeheer, boerderijcampings en zorgboerderijen. Dat zijn interessante ontwikkelingen die meer opleveren dan alleen economisch gewin. Kijk naar zorgboerderijen. Bijna altijd zijn daar dieren bij betrokken. Mensen zijn gebaat bij de omgang met dieren. Door de omgang met dieren kijk je anders naar dingen, je wordt minder ruw en onbeschoft.'

Hoe stimuleert u duurzame melkveehouderij?

'Ik vind dat duurzame melkveehouderij in aanmerking moet kunnen komen voor de fiscale groenregeling. Het is belachelijk dat nu alleen biologische bedrijven daaronder vallen. Er zijn buiten de biologische sector genoeg bedrijven die ook duurzaam bezig zijn. Boeren moeten uit hun schulp kruipen. Ze worden eerder aangevallen dan dat ze zelf in de aanval gaan. Laat de goede dingen zien. Dat geldt ook voor professionele biologische boeren. Veel mensen hebben bij biologische boeren nu nog vooroordelen als zouden dat idealisten zijn met een halve koe en drie kwart varken. Toen ik hier net werkte, heb ik een bus gehuurd en ben ik met onze agrarische adviseurs langs biologische bedrijven gereden. Die waren helemaal verbaasd dat het zulke moderne, professionele bedrijven waren.'

'De biologische melkveehouders doen het qua economische resultaten helemaal niet slecht. Toen we eind jaren zeventig de Triodos-bank oprichtten, werden de omschakelaars naar biologische landbouw gedreven door idealisme. De gangbare bedrijven die nu omschakelen, doen dat vaak met economische motieven. Dat vind ik prima.'

Is de biologische landbouw wat u betreft de ultieme vorm van duurzaamheid?

'Biologische landbouw is een vorm van duurzame landbouw, maar het is niet de

enige vorm. Biologische landbouw is wel de enige die internationaal gezien een helder certificeringssysteem heeft. Ook in het buitenland weten mensen vaak precies waar biologische landbouw voor staat. Maar vraag waar duurzame melkveehouderij voor staat en mensen komen met allerlei verschillende criteria.'

Past schaalvergroting wel bij maatschappelijk verantwoord ondernemen?

'Op een bedrijf met duizend koeien doe je dingen anders dan op een bedrijf met vijftig koeien. Op een klein bedrijf kun je meer individuele aandacht geven aan dieren, maar ik denk niet dat een koe elke dag een uur geknuffeld hoeft te worden. Natuurlijk, dat is romantisch, dat is prima, maar het hoeft niet.'

'Ik ben niet tegen groei, maar de vraag is of groei op gespannen voet staat met groen. We moeten wel goed kijken naar milieu, naar stallen, naar dierwelzijn. Ik vraag me af of we in Nederland de ruimte hebben voor groot-schalige landbouw. In Nederland is grondgebrek, de prijzen van grond zijn enorm. Als je boeren hebt die goed

Biologisch niet enige vorm van duurzame landbouw

ondernemer zijn, moet je ze dan hier laten groeien? Of kan dat ergens anders, waar veel meer grond en arbeid beschikbaar is en de omstandigheden klimatologisch beter zijn? Misschien is het verstandiger om eens ergens anders in Europa te kijken. Dat is ook een vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen.'

Hoe zou de sector er idealiter over tien jaar uit moeten zien?

'De melkveesector zou een meer aabare positie in de samenleving moeten innemen, waar burgers en consumenten, ook vegetariërs, trots op kunnen zijn. We moeten meer laten zien hoe het ook kan. Laat maar zien dat het een positief effect heeft op mens, dier en natuur. Duurzame landbouw is goed en nuttig, maar zeker ook economisch profijtelijk.'

Inge van Drie

Rabobank-directeur Bart Jan Krouwel: 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen is nodig om te kunnen overleven'

Duurzaamheid is business